

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія
Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики
Чернівецький відділ Українського географічного товариства

ГЕОГРАФІЯ, КАРТОГРАФІЯ, ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА: ІСТОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ ПРИСВЯЧЕНОЇ 30-РІЧЧЮ ВІДКРИТТЯ
КАФЕДРИ ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ
І 80-РІЧЧЮ УТВОРЕННЯ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
(м. Чернівці, 7-9 травня 2020 р.)

ЧЕРНІВЦІ
Видавничо-поліграфічне підприємство
«МІСТО»
2020

УДК: 91+528.9+[37.016:91](477)(08)

Г 353

ББК 26.829(4Укр)+26.17(4Укр)+65.049(4Укр)

Редакційна колегія: д.е.н., проф. Я.Б.Олійник,
д.г.н., проф. Л.Г.Руденко, д.г.н., проф. О.Г. Топчієв,
д.г.н., проф. В.П. Руденко, д.г.н., проф. В.О.Джаман,
д.г.н., проф. В.П. Круль, д.г.н., проф. П.О. Сухий,
д.г.н., проф. К.Й. Кілінська, д.г.н., проф. Ю.С. Ющенко,
д.г.н., доц. М.Д. Заячук, д.г.н., доц. І.І. Костащук,
к.г.н., доц. Н.В. Заблотовська

Адреса редакційної колегії:

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
географічний факультет, вул. М. Коцюбинського, 2, корп. 4, м. Чернівці,
58012, тел. (0372) 58-48-47, e-mail: geoukrchnu20@ukr.net

Г 353

Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія,
практика. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції
(м. Чернівці, 7-9 травня 2020 р.) – Чернівці: Видавничо-поліграфічне
підприємство «МІСТО», 2020. – 352 с.

У збірнику представлено матеріали міжнародної науково-практичної
конференції «Географія, картографія, географічна освіта: історія,
методологія, практика», які присвячені дослідженню актуальних питань
сучасної географічної науки та картографії, особливостей викладання
географічних дисциплін у ВНЗ та ЗНЗ.

Тексти представлено в авторській редакції. Автори несуть повну
відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених
фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

УДК: 91+528.9+[37.016:91](477)(08)

ББК 26.829(4Укр)+26.17(4Укр)+65.049(4Укр)

© Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
© Видавничо-поліграфічне підприємство «МІСТО»

ЗМІСТ

Косташук І.І., Білоус Ю.О.

ЦІКАВІ ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО ЧЕРНІВЕЦЬКУ
ОБЛАСТЬ 12

Джаман В.О., Джаман Я.В.

КАФЕДРИ ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. Ю.
ФЕДЬКОВИЧА – 30 РОКІВ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК,
ПЕРСПЕКТИВИ 17

Джаман В.О., Заячук М.Д., Круль В.П., Потокій М.В., Сухий П.О.

ЯРОСЛАВ ЖУПАНСЬКИЙ: ВІХИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ 21

АКТУАЛЬНО

Олійник Я.Б., Нич Т.В.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВИТИ В
УКРАЇНІ 37

Топчієв О. Г., Яворська В. В., Сич В. А., Коломієць К. В.

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ 41

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКИ

Барановський М.О.

НОВІ ЗАВДАННЯ ТА ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ 51

Білоус В.А.

ПІДРУЧНИК З ГЕОГРАФІЇ ДЛЯ СЕРЕДНІХ ШКІЛ АВСТРІЇ О. ЗУПАНА
– ВАГОМИЙ ВНЕСОК У РОЗВИТОК ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ 55

Гукалова І.В.

КООРДИНАТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ МІСТ: НОВІ ВИКЛИКИ 58

Кілінська К. Й., Смик О. С

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НА ТРАНСКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЯХ
УКРАЇНИ І РУМУНІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЗЕЛЕНИХ ЗОН) 62

Лозинський Р. М МЕТЕОРОЛОГІКА У ЛЬВІВСЬКОМУ КОЛЕГІУМІ ЄЗУЇТІВ У XVII СТ	66
Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Провотар Н.І. МІСЬКИЙ ВИМІР СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	72
Мозговий А.А. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ МІСЬКИХ КОНФЛІКТІВ З ПОЗИЦІЙ ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКИ	76
Немець Л. М., Серіда К. Ю., Кравченко К. О., Ключко Л. В., Телебенсва Є. Ю. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ВИКЛИКИ ДО СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	81
Покляцький С.А. МІКРОГЕОГРАФІЯ: ВЕКТОР СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ В НАЙБЛИЖЧОМУ МАЙБУТНЬОМУ	85
Поливач К.А. ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО КУЛЬТУРНО-ЛАНДШАФТНОГО РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ.....	89
Пугач С. О. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ РЕГІОНУ	93
Руденко В. П., Грек К. В. ДОКТОР МИРОН КОРДУБА ПРО ПРОБЛЕМИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ У ДВОМОВНИХ ГІМНАЗІЯХ АВСТРО-УГОРЩИНИ. 97	
Сливка Р.Р. ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЦЕСІЙ.....	101
Шевчук С. М. ЧИННИКИ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ	105

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНИХ ФІЗИКО-
ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОХОРОНИ ПРИРОДИ**

Гладкіх Є.Ю., Сябрук О.П.

ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЖИВЛЕННЯМ РОСЛИН В
УМОВАХ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ПОСУХ 110

Дорошкевич С.П., Кушнір А.С.

НОВІ ДАНІ З ДОСЛІДЖЕННЯ ПЛЕЙСТОЦЕНОВИХ ВІДКЛАДІВ В
МЕЖАХ КЛЮЧОВОЇ ДІЛЯНКИ «ШИШАКИ» (ПОЛТАВСЬКА ОБЛ.) 113

Іванов Є.А., Біланюк В.І., Тиханович Є.Є.

ФОРМУВАННЯ АНТРОПОГЕННИХ ТА АНТРОПОГЕННО-
МОДИФІКОВАНИХ ГЕОСИСТЕМ ПІСЛЯ ПРИПИНЕННЯ
РОЗРОБЛЕННЯ РОДОВИЩ КОРИСНИХ КОПАЛИН 117

**Ігнатишин А.В., Ігнатишин В.В., Іжак Т.Й., Вербицький С.Т,
Ігнатишин М.Б.**

ЕКОЛОГІЧНО НЕБЕЗПЕЧНІ ПРОЦЕСИ В ЗАКАРПАТТІ:
МЕТЕОРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ 121

Ковальчук А.І., Ковальчук І.П.

ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РІЧКОВО-БАСЕЙНОВИХ СИСТЕМ
УКРАЇНИ ТА ЇХ АТЛАСНЕ КАРТОГРАФУВАННЯ 125

Костенюк Л.В., Поп'юк Я.А., Лунгу Н.І.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕФОРМУВАННЯ ГІДРОГРАФІЧНОЇ МЕРЕЖІ В
БАСЕЙНІ РІЧКИ БЛІЙІЙ ЧЕРЕМОШ 131

Лісова Н.О.

АНТРОПОГЕННА ТРАНСФОРМАЦІЯ РОСЛИННОГО ПОКРИВУ
НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «КРЕМЕНЕЦЬКІ ГОРИ». 135

Поручинська І. В., Поручинський В. І., Слащук А. М.

СИРОВИННА БАЗА ПИВОВАРНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ 138

Ситник О.І.

КЛІМАТ ГАЙВОРОНСЬКОГО РАЙОНУ В УМОВАХ 141
ЙОГО ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН 141

Сухий П.О., Березка І.С.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ
АНТРОПОГЕНІЗОВАНИХ БАСЕЙНОВИХ СИСТЕМ 148

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕФОРМУВАННЯ ГІДРОГРАФІЧНОЇ МЕРЕЖІ В БАСЕЙНІ РІЧКИ БІЛИЙ ЧЕРЕМОШ

Костенюк Л.В.,
*кандидат географічних наук, асистент кафедри
геїдрометеорології та водних ресурсі*
KGLV@i.ua

Поп'юк Я.А.,
*аспірантка кафедри фізичної географії, геоморфології та
палеогеографії*
yana_porjuk@yahoo.com

Лунгу Н.І.
студентка географічного факультету
tashchkaa77@mail.ru

***Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича***

Басейн Білого Черемошу, враховуючи його гірське положення, має складну будову та історію формування гідрографічної мережі. З гідрологічної та руслознавчої точки зору, дослідження гідрографічної мережі є вкрай важливим аспектом, оскільки зміни кількості та довжини приток впливають на величини основних чинників руслоформування: стік води та наносів, сезонний розподіл витрат, окатаність та крупність руслового алювію.

Будова гідрографічної мережі. Текучі води в певних природних умовах створюють особливу структуру гідрографічної мережі, яка є саморегулюючою системою. Гідрографічна мережа басейну будь-якої ріки формується під впливом великої кількості чинників, основними з яких є кліматичний та геоморфологічний. Зміни в часі кожного з цих чинників сприяють певним перебудовам гідрографічної мережі. Зростання чи зменшення кількості опадів, переміни у режимі та інтенсивності їх потрапляння на поверхню землі можуть призвести до появи чи зникнення (пересихання) річкових допливів. На протязі останнього сторіччя значні зміни в будову мережі вносить господарська діяльність людини.

Сучасна гідрографічна мережа Білого Черемошу має багато спільного з мережею інших річок Карпат, зокрема із сусідніми басейнами рік Чорний Черемош, Путила та Сучава, а через Вододільно-Верховинську геоморфологічну область із Басейном Пруту та Чорної Тиси.

Басейн Білого Черемошу має витягнуту форму з середньою шириною близько 15-20 км, і займає в основній своїй частині схили масивів середньогірного рельєфу групи Гринява і Лосова, і різко звужується до 5-7 км при перетині Ворохто-Путильського древнього терасованого низькогір'я [1].

Густота гідрографічної мережі, суттєво зменшується від верхів'я та середньої частини басейну до ділянки с.Яблуниця – гирло, оскільки на цьому відрізку Білий Черемош не приймає великих по довжині приток.

Певні закономірності також, відмічено нами в рисунку гідрографічної мережі та розташуванні річкових долин:

➤ до с.Яблуниця він переважно прямокутний (гратчастий), головна ріка протікає паралельно орографічним структурам, тобто вздовж гірських хребтів; притоки Білого Черемошу впадають під прямим кутом, приймаючи численні малі допливи; густота мережі на цій ділянці становить $0,93 \text{ км/км}^2$.

➤ від с.Яблуниця до злиття з Чорним Черемошем, рисунок гідромережі переважно дендритовий (деревовидний) та субдендритовий. Кути злиття водотоків при впадінні приток змінюються від 60° до 80° . Густота гідрографічної мережі зменшується до $0,62\text{--}0,65 \text{ км/км}^2$ [2].

Сучасні зміни гідрографічної мережі в басейні Білого Черемошу. Порівняння топографічних карт (польських за 1931-1933 рр. та сучасних 2006 р. (масштаб 1:100 000) та космознімків Google Earth) дало змогу встановити, що за 70 років даного періоду, загальна кількість річок в басейні Білого Черемошу зменшилась приблизно на 40 % (рис.1). Переважна більшість річок, що зникли це річки I порядку, верхньої та середньої частини басейну. В той же час, є певний приріст малих приток у нижній, пригирловій частині басейну (табл.1).

Таблиця 1.

Зіни кількості приток в басейні р.Білий Черемош на основі порівняння карт 1931-1933 р.р. та 2006 р.

Назва річки	Кількість річок		
	Зникли	З'явилися	Залишилися незмінними
1	2	3	4
<i>р.Перкалаб</i>	29	-	21
<i>р.Сарата</i>	19	-	19
<i>р.Яловичера</i>	35	-	29
<i>р.Срібник</i>	5	-	4
<i>р.Гостівець</i>	17	-	21
<i>р.Лопушина</i>	25	-	25
<i>р.Пробийна</i>	47	8	86
<i>р.Тикач (Кекача)</i>	1	3	12
<i>р.Черемошна</i>	3	2	6
<i>р.Юринець</i>	1	2	6
<i>р.Кохан</i>	3	1	8
<i>р.Білий Черемош</i>	63	7	82
Всього в басейні	248	23	319

Як бачимо, найбільших втрат зазнали басейни таких приток як: р.Пробийна, р.Яловичера, р.Перкалаб, р.Лопушна та р.Сарата, при чому для останньої не вистачає частково фрагмента карти 1933 року, що може бути причиною занижених показників. В основному, зникли притоки середньогірної зони, а з'явилися навпаки у низькогірній зоні. Так само зникло чимало малих допливів що впадали безпосередньо в основну ріку (63) і теж на відріжку витік – с.Яблуниця (рис.1).

Динаміка переформувань в досліджуваних басейнах Білого Черемошу прямо залежить від частки їх площі в межах даної території. Проте, у відношенні кількості зниклих приток до утворених найбільших втрат зазнала саме гідромережа притоки Пробийна. А отже, в цілому для басейну характерний від'ємний приріст приток I порядку.

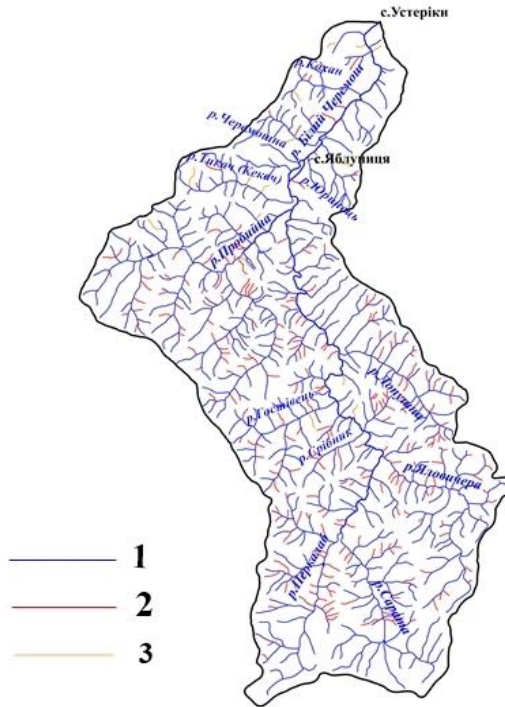

Рис.1. Порівняння гідромережі басейну р. Білий Черемош на основі карт 1931(33) - 2006 р.р.

Цікавим аспектом, що не піддається загальним тенденціям є переформування гідромережі р.Тикач (Кекач) табл.1. Тут, за визначений період, кількість приток навпаки зросла. Це пов'язане насамперед із господарською діяльністю, а саме вирубкою лісів в межах його басейну. Під час експедиційного обстеження в 2009-10 роках, нами помічено тенденцію до формування тимчасових водотоків на ділянках трас вивезення деревини, коли рівчаки при заглибленні формуються в яри, а це вже первинні ланки гідромережі.

Список використаних джерел:

1. Кравчук Я.С. Геоморфологія Полонинсько-Чорногірських Карпат. Львів: видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 188 с.

2. Костенюк Л.В., Смирнова В.Г. Формування гідрографічної мережі гірської частини басейну Верхнього Пруту // Гідрологія, гідрохімія і гідоєкологія. К. : ВГЛ«Обрії», 2010. Том 2(19). С. 105-113.